

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ш О Д У Н А В К А.

№ 17.

Београдъ 26. Априла.

1846.

БРОДАРИ.

My co jini dokázali známe
Než to skryto prede jinyme,
Co my v knize lidstva byti máme.
Slawy Dcera.

Спремна ено лађа стон
Да у широкъ пловн светъ,
Садъ бродари! да намъ пон
Вышнѣмъ Богу душе летъ;
Да на путу овомъ светый
Духъ разума на насъ слети,
И уклони случай клетъ.

На и стари наши мнли
Побожни су увѣкъ были,
И у шуми, лугу, гори,
Гди се одекъ песме ори,
Узъ гласну су поес' струну
Дячной Слави и Перуну,
Чисте жертве приносили,
У славу имъ вѣнце вили:
А я вѣра како Христа
У Србина души блнета,
Косово не казат' тужно
И минуло робетво сужно;
Зато браћо! да намъ дѣло
Почне, сврши Богопѣло:
Сама мудрость са небеса,
Чинила е сва чудеса.

Ха! и вѣтра ево крыла
Поспѣшинога носе бродъ,
Дай! джимо и вѣтрила
Да с' ускори лаганъ ходъ:
На на весла отитро свакиъ,
Да полежай брзій, лакій,
Принесе намъ труда плодъ.

*
Дуго намъ се нѣа дало
Згодногъ вѣтра добит' моѣ,

Кадъ в другимъ сунце с'яло
Кодъ насъ густа б'яше ноѣ,
Кадъ кодъ други с' цвѣће брало,
Насъ в якій стезо ледъ,
Ал' се коло окређало,
И гле! на насъ доѣ редъ.
Сложно зато браћо мила!
Моѣ намъ яка, животь новъ,
Крѣпка воля датѣ крыла
Да стигнемо другихъ пловъ;
Они су намъ веѣе здраво
Очистили овай путъ:
Знамо сада кудъ в право,
Гди е стѣна или прудъ.
Напредъ! напредъ! моѣно виче
Нашег' доба звучный гласъ!
Юште далъ невентъ ниче,
Кои, браћо, чека насъ,
Юште далъ леже блага,
Коя джму срца дражъ;
Крѣпка воля, ума снага:
На не вѣнаць быти нашъ.

Истокъ плами наво зора —
То е Славске звѣзде пламъ,
Изъ далека с' види гора —
Ту е Славе светый храмъ;
Тамо, тамо Србскогъ рода
Да с' управи течай брода,
Духъ времена иште самъ.

*
Давно јошъ у доба главо,
Кадъ и сами муче пѣтли,
Кадъ све носе сказке руво,
Свѣтъ истине гди не свѣтали,
Кадъ е јоште майка Слава
У средини дѣце была,
Грлила се браћа права,
Едној майци вѣнце вила:

Ил' су кулу одь милина
 За знакъ сродства зидат' хтели,
 Па мудрошу Божѣгъ чина
 У рѣчи се мало смели:
 Ил' у буйномъ младомъ вѣку
 Колевка им' бѣше тесна,
 Те у ширу свѣта рѣку
 Машила ий жезне весна:
 Па моѣнога стабла гране,
 Што се право к' небу виле,
 Разкрылише с' на све стране —
 Гди се многе осушили,
 Но садъ време
 Сродно племе
 Ближемъ опеть прибра краю,
 Ал' гле яда,
 Изъ ненада,
 Да се браѣа непознаю.
 Место слово
 Да на ново
 Бдно с' другимъ скопча бавже,
 Любавъ пада,
 Раздоръ влада,
 Братъ на брата руку диже.
 Потокъ врви
 Братске крви,
 У коме се мрзость купа;
 Гроза рата
 На гробъ брата
 Лупаюмомъ ногомъ ступа.
 Ху! затвори бола враче!
 Прошлости намъ овай листъ,
 Надъ кимъ ерце горко плаче,
 Духъ природе с' грозн чистъ,
 И засуши рѣку страсти,
 Што зависти носи чунъ,
 А любви опой сласти
 Славскій народъ свето-пунъ.
 Ты времена моѣный душе!
 Задани намъ Славскій родъ,
 Да намъ майку неугуше
 Горке сузе, туге плодъ.
 *
 Ено изъ свер' Славе края
 Бродарско се чув ой!
 С' Неве, Висле и Дуная
 И Влатаве гди е спой:
 Къ взаимности спѣше гори,
 Гди се Славски чую зборн,
 Будућности даюћ крой.
 *
 Кады е време дошло мени,
 Да с' узвыси Славе рогы,

Ондат -й тебе, Славскій Геній!
 На свѣтъ вышній посл'о Богъ:
 Да се винешъ у высине,
 Од- кудъ свѣта с' види край,
 И разгонишь срама тмине,
 Ков су намъ преле гай:
 Да у сродне бадишь груди
 Моѣнога ти духа зракъ,
 У Славяну да с' пробуди
 Будућности сѣйне знакъ:
 Да сва браѣа к' одной цѣли,
 Умны крыла дижу летъ,
 Само еданъ коракъ смѣлый,
 Награда не быти — свѣтъ;
 И гле, ено истокъ свну
 И освѣтли сѣверъ — кругъ,
 Шумны Татра тамъ высину,
 И васцѣлый байный югъ.
 Одсвудъ браѣа к' слоги теже,
 Ка'но цвѣћу пчела рој,
 И свуда се већъ разлеже
 Узаймности милопой.
 Што невиде с' дуже браѣа,
 Сотямъ слаѣий састанакъ,
 Што доцнѣ сунце с' раѣа,
 Свѣтлости е милин зракъ.
 Што насъ веѣма туга згаѣа,
 Што е бѣде дублыій резъ,
 Радости е чаша слаѣа,
 Красне слоге ячій свезъ.
 После оштре зиме дуге
 Мио намъ е цвѣтныій май,
 А за пакла ко зна мукѣ —
 Цѣннѣи не знати рай.
 Хай! у коло с' ватай наме,
 Ков Славскомъ добру радъ,
 Слогомъ сваки да с' опаше —
 То е нама якій градъ:
 Па не онда майка Слава
 К' небу весео дизат' кликъ,
 Вѣнчана юй лавромъ глава,
 Домашитѣ звѣзда ликъ.
 *
 Ево-већъ ко Славе гори
 Слав-бродова доѣ текъ:
 Тадъ бродари! да намъ с' ори
 Трубный хвале Богу екъ.
 „Па сви сложнѣ на выснну,
 Доѣнѣмо на чистину,“
 Кудъ насъ Славе зове вѣкъ!
 Св. Свеславъ Милетнѣй.

АЙДУКОВА ЛЮБА.

(Продуженіе.)

„Шта ће то значити, Марко?“ запита Савка, и почемъ іой ништа неодговори, окрене се на страну и почне дрктати. Айдукъ стајаше недвижнимъ при вратима са свѣтлникомъ у руци; нѣгово сѣваюће око чиняше се да бы дѣвойку прождерати хтѣло, и све нѣгове черте изражаваху внимателность и лукаво любопытство.

„Ты ниси ни десетый део видеда, Господично! кадъ бы знала, шта у твима сандуцима сакривено лежи! шалови, матеріе одъ сребра и злата, бисери, руковези и многе друге драгоценности. Е, допадаю л' ти се те ствари? — допадаю ли ти се?“

Докъ е онъ те рѣчи муцаюћи изговарао, ђутала е дѣвойка яко зачуђена; она мысляше, да предъ собомъ убійцу или духъ каввота исушеника види. Хѣлаше нѣку антимагическу тайну молитву изговорити, но ново питањъ недозволи іой.

„Желишъ ли те ствари имати?“

„Желимъ,“ одговори она.

„Желишъ!“ повтори Марко гласомъ, изражаваюћимъ подсмѣятелно ругањъ или и башъ и само презирањъ. „Шта бы ты радила съ толикимъ богатствомъ?“

„Оно, што е мой отаць са своимъ богатствомъ радіо. Сиротинѣ има много у свѣту, а богатство е зато добро, што намъ средства набавля, да добро чинимо.“

Айдукъ іой погледи внимателно у очи, као да бы хтѣо у душу дѣвойке проникнути, да се о истини нѣны животно изговорены рѣчій освѣдочи.

„Ова блага,“ изицавши изъ себе рече, „принадлеже нашему капетану. Я самъ кодъ нѣга и нѣговы содругова првый Паликаръ, с' Божиомъ помоћу скупили смо мы ова блага одъ Бизурмана. Но мы смо честни люди; една часть одъ тога наменута е цркви Св. Пророка Иліе, којой ће се при удесной прилици и предати; за остало набавлямо мы себи воене потребе, кое намъ еданъ Французъ доноси. Ова сумѣста Турцима неприступна. Овде се важна дѣла приуговляваю. Вѣтаръ душе и искра ће се разпламити. Оћешъ ли ты заедно съ нашимъ Сулѣот-

киняма Грчку заштићавати, кадъ приеспѣ време, у коме ће се наша судба рѣшити?“ —

„Оћу!“ викне дѣвойка ватренно, дигнувши свое руке у висъ, кои бѣлоћа и нѣжность увнезапе айдука.

„Но шта можешъ ты съ тако маляма ручицама заштитити? Стани! — нешто ми паде на паметъ. Кадъ те нашъ Капетанъ види, узетће те за жену. Ёл' онъ ніе простъ айдукъ, него Господинъ! Нѣга неможешъ тако лако одбити; а нѣгова блага, достоинство и снага заръ немаю за тебе никакове дражести?“

„Одъ своју ти свойства найвнине ми се снага допада.“

„Кадъ онъ іоштъ къ тому главу Караогла, твога найвѣнега непријателя, кои ти е отца уморіо, предъ твоима ногама положи?“

„Шта да чинимъ съ главомъ Караогла?“

„Како, шта да съ нѣомъ чинишъ?“ повиче айдукъ; „чудно питањъ! Заръ ти неће мило быти, да се погледомъ на крваву главу наслађавашъ, коя е твою несрећу приузроковала? Заръ ты неознаешъ сладость освете?“

„Освете?“ потвори дѣвойка. „Я се никоме не светимъ.“

То е само превазишло логику айдука. Онъ е вѣровао све, што е годъ дѣвойка рекла, вѣровао е и то, да има людій, кои су у станю свое са опасносћу живота скуљно богатство међу сиротиньомъ подѣлити, али, да човекъ своме непријателю какову увреду опростати може, то му се учини да е нѣшто више него малый духъ. Онъ бы ю быо презирао, али е быо освѣдоченъ, да се претвара и да само изъ учтивости главу свога непријатля одбаца, као што чини многи, кадъ су као гости позвани; они нееду зато одъ еднога вла, ербо желе друго ести кое іоштъ ніе на столъ донешено. Ако іой капетанъ главу Караогла предъ ногама положи, мысляше онъ, неће се заиста затезати, да му свою руку даде.

Марко затвори брзо врата, и затимъ оставе они то мѣсто.

У осталомъ путованю бѣше Савка необычно смућена; дволично и чудновато предусретањъ айдука страшаше ю врло; нѣгово усрдіе постае іой теретно; пребаживши себи свое лавковѣріе, жаляше, што се одъ смрти спасла, а мыслећи на прошлостъ, задркѣ одъ будућности. Она опази, кадъ су по планинама Сулѣ-

путовали, да се Марко неосврће, незаостава и неислушкива. Ништа му више незадаваше страхъ, и учестано прозвавајуће звижданъ, кое се у провалама одзиваше, и на кое в Марко часть пуцајући а часть опетъ пѣвајући одговарао, увѣри ю, да е нѣговима смѣлима друговима обколѣна. Нѣнъ се страхъ умножаваше.

Напослѣдакъ приспу къ нѣкомъ маломъ дрвеномъ здаио, кое стаяше на врху еднога стрмени-тога брега, пріятнимъ зрацима ютренѣга сунца освѣтљено. Ту Савку дочекаю како една у години Сульотка тако и нѣне већъ одрасле кѣри, сестре юнака ове повѣсти. Марко ю нѣновоме покровительству припоручи. Радость овы добры душа пређе у непремѣну одданость спрѣху Савке, кадъ имъ одкріе, да е она кѣри Господина Бонароти, коме они за избавленіе нѣновога отца и брата толико благодарити имаю. Кадъ Савка чуе, да се в Марко свима опасността само зато изложіо, да нѣноме отцу стару благодарность поврати, придружи се къ признательности, кою в спрѣху нѣга осеѣнала, іоште и удивленіе о нѣговой благородной души, нѣка живостна наклоность — любовь. Све в до-садъ наиболѣ ишло. Айдукъ засукаваше свой великій бркъ, гледајући крадомъ на свою добыть.

Епироткиня мысляше, да ће онъ таки сутра данъ послати свою майку, да іой учини понуду. Безъ призьрѣнія на ову камениту пустыню и на суровость обитателя, саняше она већъ о среѣи, кою ће съ нѣнымъ премилымъ Маркомъ овде уживати, кадъ іой онъ пунъ радости саобшти, да ће сутра одма по заповѣсти свога кашетана на войску ићи, и да се неће у отечественне планине повратити, ако имъ в иначе суђеено да се поврате.

„Съ Богомъ оспай, Савко!“ рече онъ, приближавајући се дѣвојци. „Я одлазимъ. Съ Богомъ. Ако самъ те моіомъ суровошћу увредіо, то...“

Удали се. Савка плакаше, гледајући дуго онамо, гди в молодой айдукъ исчезнуо. Дани іой протицаваху жалостно у суетномъ ожиданю, кое страданъ залюбљены іоште више умложавала. Тежко іой се чиняше, да на начинъ сульотскога живота навикне, но и тай іой животъ баше міо, неизказано миліи одъ господскога живота у Янѣнии, само кадъ бы га съ Маркомъ дѣлила. Но Марко недође.

(Конаць слѣдуе.)

ИЗЪ СИ-БВА ВѢЧНОГА ЖИДА.

(Конаць.)

Читательке премиле! Вы сте можда опростили доброй дѣвојчици, што в княза некрште-ного грлила, тымъ пре, што в истомъ нешто мало крови христіанске по мухамеданскимъ жилама текло и што в се као побѣдитель зверова, скотова и Енглеза дао побѣдити одъ едне шипарице кауреке. Као цвѣће благовонно оны жарки предѣла, гди е се родіо, была в любезна душа нѣгова; истину в любію као светиню, честь као кумира, слободу као животь, господичну Кардовиль као све то у едномъ образцу споено, за кои бы се радо свима мученіями и лишеніями изложіо. Едномъ у театру кадъ в укротитель дивльи зверова разяреногъ тигра на позоріе извело, испусти нѣгова сунчаница изъ руку цвѣть, кои межу борце падне, азіатскій князь посуне съ ложе, у два скока смлати тигра и подигне цвѣть. — Кардовиль гонѣна одъ свое тетке, што се по езуитскогъ реда пропису неће да влада, налазаше у нѣговой ватреной любви забаву и утѣху. Она се сладкомъ надеждомъ питане, нѣгда у обятію свогъ любимца све беде заборавети, а гдно свое иманѣ сиротинѣ дели-ти. Тетка нѣна подигне се къ нѣой у походе, изясни іой у присуствіи княза, да ће до кои данъ у просіаке отерана бити; на ту вѣсть источнымъ разкошомъ обученый простре се предъ ноге свое леле и мучѣи старой езуитки осуети намѣру, понизити и застрашити слабо дѣвојчко срце. Седамъ мртваца лежали су у жалостной соби, узъ кою скупљены езуите очекиваху, да се наслѣдственни повци издаду. Роденъ в већъ имао отровъ у трбузу и дркѣући-ма рукама машао се за артіе. Старый еданъ чивутинъ, чухаръ вѣрный предатогъ му блага, видеи, да ће у зле руке толикомъ бригомъ умножаванъ новаць езуитима у часть пасти, запали нечаяно све обвезанице и найгрѣгъ разбойника предъ саму смръть лишенѣмъ свогъ грабежа казни. —

У сеоцу едномъ, мало одъ царствующегъ града удалномъ, седіо в Дагобертъ, старый войникъ, у окружію свое любезне породице. Гаврило, свѣтскій свештеникъ, чита писмо одъ пріятеля му припслато и ронеѣи сузе старцу говори: „Ево ми се явля, да одсадъ съ осталомъ моіомъ браћомъ свештеницима у писменомъ союзу бити несмемъ, зато, што мой врло искреный и слободный духъ кужи и друге, па ће се народъ на редъ езуитскій жешће іоште подигнути. Я самъ свете дужности спрама човечности вѣрно испу-нявао, садъ ћу за плугомъ ходѣи невине радости селскога и дружитвенога живота у кругу породице тражати и рѣшити се, да в споменъ оны падши добротвора кадаръ све збогъ изгубљене цѣли жалости загладити. —

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книжгопечатни у Београду.